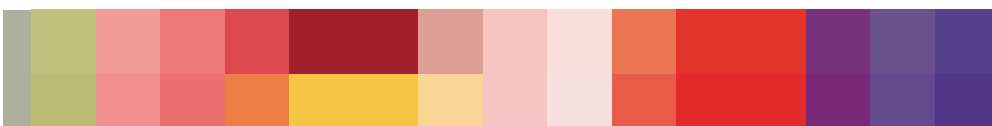

RAPPORT

rörande avveckling av engagemang i svenska kontaktcentra i Ryssland, Armenien och Bulgarien

Internationella programkontoret för utbildningsområdet

<u>Innehållsförteckning</u>	<u>Sid.</u>
Sammanfattning	3
<ul style="list-style-type: none"> • Regeringens uppdrag • ”Swedish Centres” • Tillkomst och finansiering • Myndighetsansvar • Uppdragets genomförande	
1. Regeringens uppdrag	5
2. Utgångspunkter	6
3. Tillkomsten av svenska kontaktcentra	7
4. Genomförande av Programkontorets uppdrag	8
4.1 Kostnader	
4.2 Samråd	
4.3 Avveckling	
4.4 Information i Sverige	
5. Återstående frågor	11
5.1 Ansvarsförhållanden	
5.2 Huvudmannaskap	
5.3 Fortsatt verksamhet	
5.4 Svenskt framtida engagemang	
5.5 Svenska Tempusprojekt	
5.6 Förväntningar	

Bilagor:

1. Regeringsbeslut 6, 2001-05-31 (U2001/1627/IS)
2. TEMPUS SWEDEN: Activities in the Volga region, Russia (odaterad; använd bland annat i en ansökningshandling för ett Tempus Tacis projekt daterad 2000-02-28)
3. Skrivelse till svenska kontaktcentra 2001-04-06
4. Skrivelse till det svenska centret i Sofia 2001-10-04 (exempel)
5. Address by Mr. Boo Sjögren, Director-General, International Programme Office for Education and Training, at the reception for the Swedish Centre in Sofia, Tuesday 30 October, 2001
6. Message to the Swedish Centres in Armenia and the Russian Federation from Mr. Boo Sjögren, Director-General, International Programme Office for Education and Training, Stockholm 30 November 2001
7. Välkomsthälsning: läget för de svenska kontaktcentra, generaldirektör Boo Sjögren
8. Skrivelse till rektorn vid Mordvinska Statliga Ogarevauniversitetet, Prof. N.P. Makarin (odaterad, sannolikt från februari-mars 2001; originalet på ryska); insänd som bilaga till meddelande från V. Belov
9. Notes 2001-12-05 on the Swedish Centres in the Volga-Vjatka region in view of the Tempus Tacis Project Applications no. 21001-2000 and 21002-2000
10. Samtalsuppteckning från möte med Ms. Axelle Nicaise, handläggare av Tempus Tacis programmet på Europeiska kommissionen, den 13 december 2001.

Sammanfattning

- Regeringens uppdrag

Regeringen beslöt 2001-05-31 uppdra åt Internationella programkontoret att efter samråd med Sveriges ambassader i Moskva och Sofia avveckla programkontorets engagemang i de svenska kontaktcentra i Ryssland, Armenien och Bulgarien.

Programkontoret skall inte avsätta några resurser för aktiviteter vid kontaktcentra efter den 31 december 2001.

Uppdraget skall skriftligen redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 mars 2002.¹

- ”Swedish Centres”

Under åren 1998-1999 har på initiativ av Tempuskontoret (Tempus National Contact Point Sweden) inom Högskoleverket (HSV) sju så kallade svenska kontaktcentra (Swedish Centres) inrättats i Armenien (Jerevan), Bulgarien (Sofia) och Ryssland (Cheboksary, Kazan, Nizjnij Novgorod, Saransk och Yoshkar-Ola).

Ytterligare kontaktcentra har varit planerade i Belarus, Ryssland och Ukraina.² Tjänstemän från bland andra Utbildningsdepartementet, de svenska ambassaderna i Moskva respektive Sofia samt HSV har medverkat vid den officiella invigningen av dessa centra.

Inom ramen för regeringsuppdraget att administrera Tempusprogrammet har Programkontoret sedan 2000-01-01 också övertagit ansvaret för samverkan med dessa tidigare tillkomna kontaktcentra.

- Tillkomst och finansiering

Tillkomsten av de svenska kontaktcentra har inte föregåtts av någon dokumenterad utredning om behov och intresse bland svenska universitet och lärosäten eller av något formellt beslut fattat av ansvariga myndigheter. Inte heller har det funnits någon långsiktig finansieringsplan eller ekonomisk redovisning av kostnaderna för dessa centra.³

---

¹ Bilaga 1: Regeringsbeslut 6, 2001-05-31 (U2001/1627/IS)

² Bilaga 2: TEMPUS SWEDEN: Activities in the Volga region, Russia (odaterad men använd bland annat i en ansökningshandling för ett Tempus Tacis projekt daterad 2000-02-28)

³ Programkontoret har enligt uppdrag tidigare till regeringen med skrivelse 2000-02-17 (dnr. 488-2000) redovisat de juridiska förutsättningarna för de svenska kontaktcentra och med skrivelse 2001-03-31 (dnr. 4070-2000) lämnat en redovisning om bakgrunden till, finansieringen av och verksamheten vid dessa centra.

Kontaktcentras uppbyggnad, utrustning och verksamhet har i huvudsak bekostats med svenska Tempusmedel. För tiden 2000-2001 har Programkontoret utbetalat närmare 5 Mkr, varav drygt hälften hänförs till utgifter i anledning av åtaganden gjorda före 2000-01-01 och resten till kostnader för driften av dessa kontaktcentra samt för deras avveckling. Därtill kommer de utredningsresurser som Programkontoret avsatt sedan hösten 1999 för att genomföra regeringens utrednings- och redovisningsuppdrag.

- Myndighetsansvar

Det administrativa myndighetsansvaret för Tempusprogrammet har ändrats vid flera tillfällen sedan man från svensk sida i början av 1990-talet beslöt att medverka i programmet. Universitets- och högskoleämberget (UHÄ), som sedan 1990 på regeringens uppdrag administrerade de europeiska gemenskapsprogrammen COMETT och ERASMUS, hade förberett frågan om svenskt deltagande i Tempus⁴. I samband med regeringens beslut om vissa förändringar av myndighetsstrukturen inom bland annat högskoleområdet⁵ överfördes ansvaret för administrationen av internationellt utbildningssamarbete till Verket för högskoleservice (VHS). Några år senare gavs uppdraget till HSV.

- Uppdragets genomförande

Samråd med Sveriges ambassader i Moskva och Sofia rörande avvecklingen av Programkontorets engagemang har ägt rum under sommaren och hösten 2001. Programkontoret har på grundval därav i officiella skrivelser i juni och oktober 2001 informerat de svenska kontaktcentra om regeringens beslut att kontorets engagemang skall avvecklas före årets utgång.

Programkontoret har inte avsatt några resurser för aktiviteter vid kontaktcentra för tiden efter den 31 december 2001. Allt samarbete i form av finansiellt stöd till dessa centra via svenska Tempusmedel har upphört i december 2001.

---

⁴ Regeringsbeslut 8 1991-11-07 (Dnr 3437/91)

⁵ Prop. 1991/92: 76 om vissa förändringar av myndighetsstrukturen inom högskole- och studiestödsområdena m.m.

1. Regeringens uppdrag

Internationella programkontoret för utbildningsområdet är sedan 2000-01-01 nationellt ansvarig myndighet för Tempus, Europeiska unionens samarbetsprogram med Central- och Östeuropa för högre utbildning (*Trans European Mobility Programme for University Studies*, numera *Trans European cooperation scheme for higher education*).

Sverige medverkar i Tempusprogrammet sedan 1992.⁶ Första gången som en relativt utförlig redovisning av Tempusprogrammet lämnas riksdagen är i Utbildningsdepartementets anmälan till regeringens proposition om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES)⁷. Följande år meddelar regeringen att

*TEMPUS-programmet för samarbete med länderna i Östeuropa täcks inte av EES-avtalet. EG-kommissionen har dock välkomnat EFTA-ländernas deltagande i detta nätverkssamarbete mellan högskolor och företag respektive organisationer.*⁸

Det administrativa myndighetsansvaret för Tempusprogrammet har ändrats vid flera tillfällen. Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) administrerade på regeringens uppdrag de europeiska gemenskapsprogrammen COMETT och ERASMUS sedan 1990 då man fick i uppdrag att förbereda frågan om svenskt deltagande i Tempus. I samband med regeringens beslut om vissa förändringar av myndighetsstrukturen inom bland annat högskoleområdet överfördes ansvaret för administrationen av internationellt utbildningssamarbete till Verket för högskoleservice (VHS). Sedermera fördes det över till HSV.

Under åren före det att Tempusprogrammet överfördes till Programkontoret (1998-1999) tillkom på initiativ av Tempuskontoret (*Tempus National Contact Point Sweden*) inom Högskoleverket (HSV) sju svenska kontaktcentra (*Swedish Centres*) i Armenien (*Jerevan*), Bulgarien (*Sofia*) och i Volga regionen i Ryssland (*Cheboksary, Kazan, Nizjnij Novgorod, Saransk* och *Yoshkar-Ola*). Tjänstemän från bland andra Utbildningsdepartementet, de svenska ambassaderna i Moskva respektive Sofia samt HSV har medverkat vid den officiella invigningen av ett eller flera av dessa kontaktcentra.

Att döma av tillgänglig information har det vid olika tillfällen funnits planer på ytterligare ett antal centra, exempelvis i Belarus (*Minsk* och *Mogiljov*), Ryssland (*Samara, Penza, Ulyanovsk, Kirov* och *Moskva*) samt Ukraina (*Dnepropetrovsk* och *Kiev*).⁹ Enligt ansökningshandlingar daterade 2000-02-28 för två Tempus Tacis projekt¹⁰ från Ingenjörsskolan i Jönköping skall i varje fall kontaktcentret i *Samara* existera (se vidare avsnitt 5.5).

⁶ Prop. 1997/98:1 Utgiftsområde 16, sid. 108

⁷ Prop. 1991/92:170, Bilaga 7 sid. 7-8

⁸ Prop. 1993/94:100, Bil. 9 sid. 17, 210-211

⁹ Programkontorets skrivelse 2000-03-31 med redovisning av planerna för Svenska Centra för 2001 och 2002 samt bilaga 2: TEMPUS SWEDEN: Activities in the Volga region, Russia

¹⁰ Tempus Tacis Project Applications no. 21001-2000 and 21002-2000, daterade 28 februari 2000: *Universities as Hubs for Regional Development: Strategic Use of Academicians in Small and Medium-sized Enterprises* och *Interfaculty Environmental Education at Mari State University*

I en skrivelse till Utbildningsdepartementet ¹¹ daterad 2001-06-01 omnämns planer på att skapa ett sådant center. Programkontoret har i övrigt inte någon information om existensen av detta center.

De svenska kontaktcentras uppbyggnad, utrustning och verksamhet har i huvudsak bekostats med svenska Tempusmedel. Något dokumenterat beslut om att upprätta dem finns inte inom HSV. Programkontoret har inom ramen för uppdraget att administrera Tempusprogrammet också sedan 2000-01-01 övertagit ansvaret för samverkan med dessa kontaktcentra.

Regeringen beslöt 2001-05-31 uppdra åt Programkontoret att efter samråd med Sveriges ambassader i Moskva och Sofia avveckla programkontorets engagemang i de svenska kontaktcentra i Armenien, Bulgarien och Ryssland. Enligt samma beslut skall Programkontoret inte avsätta några resurser för aktiviteter vid kontaktcentra efter den 31 december 2001.

Uppdraget skall skriftligen redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 mars 2002.

2. Utgångspunkter

I regleringsbrevet för budgetåret 2001 gavs Programkontoret i uppdrag att till Utbildningsdepartementet senast den 1 april 2001

redovisa ... planerna för de så kallade Svenska centra för 2001 och 2002 samt även redovisa detaljerade kostnader.

I denna redovisning ¹² har Programkontoret i första hand försökt klarlägga de svenska kontaktcentras tillkomst, angivna syften, verksamhet och finansiering samt ge en uppskattning av kostnaderna därtills för det svenska Tempusprogrammet. På grundval av en enkät till svenska universitet och högskolor har en bedömning gjorts av deras samarbetsintresse med, kännedom om och behov av existerande och tänkbara kontaktcentra. Slutsatsen blev för Programkontorets vidkommande att alla former av permanent samarbete med dessa centra borde upphöra senast vid utgången av 2001.

I föreliggande rapport redovisas hur Programkontoret utfört regeringens uppdrag. Det sker bland annat mot bakgrund av en fördjupad analys av de omständigheter och intressen som synes ha legat bakom att ett antal administrativa enheter har kunnat upprättas och finansieras med svenska Tempusmedel i Armenien, Bulgarien och Ryssland utan att något formellt beslut därom fattats. Avslutningsvis behandlas vissa allttjämt kvarstående frågor.

Analysen bygger bland annat på en genomgång av regeringspropositioner och -beslut under en tioårsperiod (1987/88 - 1997), HSV:s anslagsframställningar, verksamhetsberättelser och budgetrapporter från de svenska kontaktcentra för 2000 och 2001,

---

¹¹ Synpunkter på redovisningen av planerna för Svenska Centra för 2001 och 2002 (2001-06-01): *Ytterligare centra har endast planerats i Samara, som besöktes på inrådan av Svenska ambassaden i Moskva år 1999.*

¹² Programkontorets skrivelse 2000-03-31 med redovisning av planerna för Svenska Centra för 2001 och 2002

samtal med chefer och högre tjänstemän inom kommissionens generaldirektorat för utbildning och kultur (EAC) i Bryssel, European Training Foundation (ETF) i Turin, UD, Utbildningsdepartementet, de svenska ambassaderna i Moskva och Sofia, Jönköpings Högskola, Euro Info Centre i Jönköping samt kolleger inom Programkontoret och andra berörda myndigheter.

3. Tillkomsten av svenska kontaktcentra

De svenska kontaktcentra har tillkommit utan någon dokumenterad utredning om lämplighet, svenska behov, intressen och förutsättningar, möjligheter till finansiering eller juridiska och politiska konsekvenser. Den vid tiden för centras upprättande ansvariga myndigheten, HSV, har aldrig fattat något formellt beslut i ärendet. Myndighetens juridiska expertis har inte heller konsulterats om verksamhetens lagliga grund eller om utformning och innehåll av de olika avtal, *letters of intent* och andra överenskommelser som förekommit i sammanhanget. Inte heller har UD:s rättsexpertis konsulterats.

Dock kan noteras att en rådgivande grupp vid HSV, *the Swedish Tempus Advisory Group (STAG)* 1997 hade tagit fram ett projekt för Östersjöområdet som i sin allmänna inriktning liknar vad som senare kom att utvecklas i Ryssland¹³. Projektet byggde bland annat på en enkät rörande intresse och behov bland universitet i Lettland, Litauen och Ryssland (Kaliningrad).

Med facit i hand är det lätt att dra slutsatsen att följande formuleringar i HSV:s verksamhetsplan för 1997¹⁴ har sin utgångspunkt i planeringen av detta projekt samtidigt som de ger ett underlag för planerna att bygga upp någon form av svenska centra i Östeuropa. Där hänvisas bland annat till

skapandet av strukturer och former för samarbete mellan universitet och högskolor och näringslivet, näringslivsorganisationer, fackföreningar m.fl. samt

Förutom rollen som utvecklingsnav kommer universitet och högskolor i Östersjöregionen också att utgöra en stöd- och kompetensresurs för övriga svenska satsningar samt för insatser från EU och andra länder.

Det är emellertid först i HSV:s budgetunderlag för åren 2000-2002, d.v.s. för den period då Programkontoret övertar ansvaret för Tempusprogrammet, som en direkt hänvisning till de svenska centras existens finns belagd i budgetsammanhang:¹⁵

Skapa Svenska centrum i Phare- och Tacisländerna som får fungera som plattformar för akademiskt, industri/företagare och kulturellt samarbete och utbyte. Dessa 'kommunikationsoaser' är relativt billiga och har en mycket tydligt katalyserande funktion samt är oftast helt nödvändiga för att kunna skapa ett effektivt samarbete.

---

¹³ *Strategical contributions for integration of Baltic Sea projects using universities and other higher educational institutions as hubs for development* (1997-05-22)

¹⁴ Verksamhetsplan för Högskoleverket kalenderåret 1997, sid. 49

¹⁵ HSV budgetunderlag bilaga 4: Tempus år 2000 och framåt

De hade då existerat sedan 1998 och var väl kända inom såväl Utbildningsdepartementet som de svenska ambassaderna i Moskva och Sofia, vars tjänstemän inte bara hade besökt utan även deltagit i invigningen av flera av dessa kontaktcentra.

De var också kända bland svenska universitet och högskolor från exempelvis HSV:s nyhetsbrev *Fakta & Nyheter från Högskoleverket*, som vid flera tillfällen publicerat artiklar om dem, liksom från de informationsdagar om Tempus som Tempuskontoret organiserade varje år.

Även inom kommissionen och ETF har man varit medveten om existensen av de svenska kontakt [Tempus] centra.

4. Genomförande av Programkontorets uppdrag

Regeringens uppdrag innebar att Programkontorets engagemang i de svenska kontaktcentra i Armenien, Bulgarien och Ryssland skulle avvecklas före utgången av 2001 i samråd med Sveriges ambassader i Moskva och Sofia samt att inga resurser för några aktiviteter vid kontaktcentra skulle avsättas efter 2001-12-31.

4.1 Kostnader

Programkontoret har tidigare redovisat sina kostnader för 2000 - 2001 vilka i huvudsak hänförde sig till åtaganden gjorda före 2000-01-01. De beräknades då uppgå till omkring 2,5 Mkr.

Som underlag för och i avvaktan på regeringens beslut rörande de framtida relationerna mellan Programkontoret och de sju existerande kontaktcentra har kontoret under våren 2001 bland annat infordrat verksamhetsberättelser och ekonomiska redovisningar för 2000 samt verksamhetsplaner och budget för 2001¹⁶. Med något undantag har sådan dokumentation lämnats efter Programkontorets anvisningar. Den verksamhet som beskrivs i detta material måste anses beaktansvärd med tanke på de relativt begränsade medel som har stått till deras förfogande.

Efter granskning har bidrag lämnats för viss administration, underhåll och drift. Under åren 2000-2001 har omkring 1.8 Mkr anvisats för dessa ändamål:

Tabell 1

<i>Center</i>	<i>2000 (tkr)</i>	<i>2001 (tkr)</i>	<i>Totalt (tkr)</i>
Jerevan	85	-	85
Sofia	76	87	163
Volgaregionen ¹⁷	104 + 906	567	1.577
Totalt	1.171	654	1.825

Utöver de direkta bidragen till administration och drift av de svenska kontaktcentra kommer andra kostnader, som är relaterade till uppdragen att först granska bakgrun-

¹⁶ Bilaga 3: Skrivelse till svenska kontaktcentra 2001-04-06

¹⁷ De svenska kontaktcentra i *Cheboksary*, *Kazan*, *Nizjnij Novgorod* (har fungerat som samordnare för kontakterna med centra i regionen), *Saransk* och *Yoshkar-Ola*

den till och verksamheten vid dessa centra samt att därefter avveckla Programkontorets engagemang i dem.

Dit hör exempelvis kostnader för

- resor, hotell, traktamente m.m. i samband med att tjänstemän från Programkontoret besökt Bulgarien och Ryssland som ett led i genomförandet av regeringens uppdrag (ca 250 tkr),
- extern revisor (ca 30 tkr),
- resor till ETF i Turin och kommissionen i Bryssel för samråd och kontroll av uppgifter (ca 75 tkr),
- inbjudan till företrädare för kontaktcentra att närvara vid Tempus informationsdag i november 2000 (ca 40 tkr), samt
- den avvecklingsceremoni som hölls i Sofia (ca 10 tkr).

Uppskattningsvis rör det sig om sammanlagt drygt 2,2 Mkr utöver redan redovisade ca 2,5 Mkr. Till dessa direkta kostnader kommer dessutom de personal- och tidsresurser som har tagits i anspråk sedan november 1999 för att genomföra av regeringen beslutade utrednings- och redovisningsuppdrag.

4.2 Samråd

Samråd och faktainsamling har skett på plats med de svenska ambassaderna i Sofia i augusti och i Moskva i mars och oktober 2001 samt löpande via e-post och telefon. Dessutom har samråd förekommit med ansvariga tjänstemän på UD. Tjänstemän från Programkontoret har under 2001 företagit studiebesök till de svenska kontaktcentra i *Nizjnij Novgorod, Saransk* och *Sofia*.

I samband med ett studiebesök till *Nizjnij Novgorod* och *Saransk* i mars 2001 erfor Programkontorets tjänstemän att det svenska kontaktcentret i *Nizjnij Novgorod* skulle invigas officiellt i samband med ett internationellt forum, ”*Twin-cities and Partners*” den 14-15 juni. Inbjudan skulle ha sänts till kontoret redan i januari. Någon sådan inbjudan har dock aldrig nått ansvariga chefer och inte heller diarieförts eller registrerats. Programkontorets bedömning var att det inför den kommande avvecklingen av engagemanget i de svenska kontaktcentra framstod som ologiskt för kontoret att medverka vid denna invigning.

Sveriges ambassadör i Moskva var dock på plats i annat ärende vilket av de lokala arrangörerna har tolkats som officiellt stöd till centret. Likaså har det senare framkommit att även Programkontorets handläggare av Tempusprogrammet var närvarande trots att denne är sjukskriven sedan februari 2001.¹⁸

4.3 Avveckling

Med skrivelser i juni och oktober 2001¹⁹ har de svenska kontaktcentra informerats om innebörden av regeringens beslut och avvecklingen av Programkontorets engagemang i dessa centra fr.o.m. 2002-01-01.

---

¹⁸ Foton på kontaktcentrets hemsida med information om invigningen den 13 juni 2001

¹⁹ Bilaga 4: skrivelse till det svenska centret i Sofia 2001-10-04 (exempel)

Bulgarien: I samarbete med Sveriges ambassad och det svenska kontaktcentret ägde en avvecklingsceremoni rum i *Sofia* 2001-10-30 inför inbjudna företrädare för berörda ministerier, institutioner för högre utbildning, intresserade svenska företag samt de bulgariska kontoren för de europeiska gemenskapsprogrammen Sokrates och Leonardo da Vinci. Också den av HSV:s Tempuskontor kontrakterade konsulten hade på centrets begäran inbjudits att närvara. Sammanlagt medverkade närmare 40 personer vid detta tillfälle. Flera av dem har i efterhand framfört sin uppskattning över möjligheten att få knyta närmare kontakter med det för Leonardo- och Sokratesprogrammen ansvariga kontoret i Sverige ²⁰.

Armenien och Ryssland: Enligt förslag i Programkontorets rapport 2001-03-31 hade en större aktivitet planerats för att markera avslutningen av nuvarande samarbete med de fem centra i Ryssland och det i Armenien. Det rörde sig om ett Tempus kontaktseminarium för universitetsrepresentanter från Sverige, Armenien och Ryssland som skulle genomföras den 14-16 november i *Nizjnij Novgorod* i samarbete med kontaktcentret där. Programkontoret skulle svara för resekostnaderna för en person/lärosäte i Sverige samt för alla gemensamma kostnader på plats. Organisationen (hyra av lokaler, måltids- och hotellarrangemang samt inbjudan av de ryska deltagarna) skulle skötas lokalt. Syftet var att ge svenska lärosäten möjlighet att knyta kontakter och planera samarbete med ryska universitet.

Enligt överenskommelse med ambassaden skulle seminariet genomföras parallellt med de så kallade Sweden Days, som organiserades av svenska ambassaden och Exportrådet i *Nizjnij Novgorod* och *Kazan*. Tid, plats och huvudteman – distansutbildning samt student- och lärarmobilitet – hade fastställts i samråd med de för de svenska kontaktcentra ansvariga på plats.

Av alltjämt oklara skäl måste seminariet inställas i sista minuten på begäran av de lokalt ansvariga i *Nizjnij Novgorod*. Trots tidigare muntliga och skriftliga överenskommelser liksom information om de begränsningar som regeringens beslut innebar vad gällde möjligheten för Programkontoret att göra några ekonomiska åtaganden efter 2001-12-31, begärde man att seminariet skulle framskjutas till februari 2002.

Programkontoret beslöt i denna situation att ställa in seminariet och att i stället sända en officiell skrivelse till samtliga centra med tack för värdefulla insatser och ett meddelande om bakgrunden till avvecklingen av nuvarande samarbete ²¹.

4.4 Information i Sverige

En sammanfattning av Programkontorets redovisning av planerna för Svenska Centra för 2001 och 2002 daterad 2001-03-31 har skickats till samtliga svenska universitet och lärosäten och har också varit tillgänglig på Programkontorets hemsida.

Vid Tempus informationsdag i november 2000 gavs deltagarna, inklusive inbjudna företrädare för de svenska kontaktcentra och ETF, en ingående redovisning av det utredningsuppdrag som regeringen hade givit Programkontoret. Vid Tempusdagen på

---

²⁰ Bilaga 5: Address by Mr. Boo Sjögren, Director-General, International Programme Office for Education and Training, at the reception for the Swedish Centre in Sofia, Tuesday 30 October, 2001

²¹ Bilaga 6: Message to the Swedish Centres in Armenia and the Russian Federation from Mr. Boo Sjögren, Director-General, International Programme Office for Education and Training, Stockholm 30 November 2001

Södertörns högskola 2001-10-18 fick deltagarna en redogörelse av det aktuella läget för Programkontorets avveckling av samarbetet med de svenska kontaktcentra²².

5. Återstående frågor

Internationella programkontorets engagemang i de svenska kontaktcentra har i allt väsentligt nu avvecklats i enlighet med regeringens uppdrag.

Men flera frågor kvarstår obesvarade för framtiden. Dit hör exempelvis ansvarsförhållanden, huvudmannaskap, kontaktcentras eventuella fortsatta verksamhet, ett par svenska av kommissionen för 2001-2003 godkända Tempusprojekt samt förväntningar på framtida samarbete.

5.1 Ansvarsförhållanden

Den finansiering via svenska Tempusmedel, som först HSV och sedan Programkontoret svarat för sedan 1997/98, har för Programkontorets del inte medfört tillfredsställande insyn i eller beslutsmöjligheter om verksamheten. Det svenska kontaktcentret i *Nizhnij Novgorod* invigdes 2001-06-13 utan föregående samråd med eller godkännande av Programkontoret. Svenska Tempusmedel har använts för verksamhet som inte godkänts av Programkontoret (se också avsnitt 5.5) såsom lön till en direktör (hittills belagt ca 50.000:- för 2001).²³ Att döma av besked från kontaktcentret i *Saransk* har det funnits krav på sådana utgifter i flera fall och även andra oklarheter.²⁴

Det svenska Tempusprogrammet har i omkring tio år, d.v.s. i stort sett från Sveriges inträde i Tempus, administrerats av en och samma tjänsteman. Enligt tillgängliga uppgifter är det på denne tjänstemans uppdrag och med svenska Tempusmedel som en medarbetare vid Ingenjörsskolan i Jönköping under flera år har kunnat bygga upp och uppträda som direktör för de svenska kontaktcentra i Ryssland och som under ett par år en konsult agerat på liknande vis för centret i Sofia.

Programkontorets från HSV övertagna samarbete med konsulten för kontaktcentret i *Sofia* är avslutat sedan 2000. Alltjämt synes däremot beslut rörande de ryska kontaktcentras verksamhet och finansiering fattas av nämnde medarbetare vid Jönköpings Ingenjörsskola.²⁵ För Programkontorets vidkommande upphörde samarbetet med Ingenjörsskolan 2000-02-29 då ett avtal ingånget mellan HSV och Ingenjörsskolan avslutades. Försök att få klarhet i situationen från de personer som arbetar vid de svenska kontaktcentra i Volgaområdet har bemötts med att han nu är ”anställd” av eller företräder dem.

---

²² Bilaga 7: Välkomsthälsning: läget för de svenska kontaktcentra, generaldirektör Boo Sjögren

²³ *Swedish Center in Nizhny Novgorod: Financial Report for January – December, 2001* samt *Swedish Centre in Yoshkar-Ola Expenses for 2001* (inkom via e-post 2002-02-08).

²⁴ *We have also been proposed to provide item "Director's fee" for Director of Swedish Centre in Saransk [namn utelämnat] for 2000 year, but we refused.* (e-post från Prof. V. Belov, Project Coordinator in Saransk, 2002-02-16); *Unfortunately we could not operate effectively because of unclear objectives formulated by Swedish part. This situation started from 1999 year.* (e-post från Prof. V. Belov 2002-02-25)

²⁵ Bilaga 8: Skrivelse till rektorn vid Mordvinska Statliga Ogarevauniversitetet, Prof. N.P. Makarin (odaterad, sannolikt från februari-mars 2001; originalet på ryska); insänd som bilaga till meddelande från V. Belov till Programkontoret (not 25 ovan)

Självt kallar han sig *operativt ansvarig för Svenska centra i Ryssland* eller *chef för nätverket av svenska centra i Volgaregionen*. I handlingar från de ryska centra benämns han omväxlande *Director* eller *Director-General of Swedish Centres network in the Volga-Vyatka region*.²⁶ Någon styrelse synes inte finnas, inte heller någon form för revision av verksamheten.

5.2 Huvudmannaskap

Frågan om ansvarsförhållanden är relaterad till den om huvudmannaskap. Problemet med att dessa kontaktcentra betecknar sig som svenska kvarstår. De ryska centra har tagit fram hemsidor på engelska och ryska som utan tvekan ger intrycket av att det handlar om av svenska regeringen stödd verksamhet²⁷. Det är därför angeläget att berörda svenska ambassader följer utvecklingen noga för att undvika missförstånd i framtiden.

Ett belysande exempel är kontaktcentret i *Nizhnij Novgorod* och dess hemsida (se också avsnitt 5.6). Adressen (www.swedish.ru) är förvillande lik den svenska ambassadens (www.sweden.ru). Centret har efter invigningen i juni 2001 bland annat lagt ut informationen nedan. Särskilt det sista stycket enligt vilket projektet har aktivt stöd av UD och svenska ambassaden i Moskva bör vara ägnat att väcka frågor:

The idea of creation of Swedish Centers was born in TEMPUS SWEDEN in the process of implementation of the Universities as Engines of Regional Development project after several years of cooperation between universities of the Volga region and Sweden. Swedish Centers started in 1998 by the initiative of Staffan Mellvig, the Swedish TEMPUS Director and were financed by TEMPUS SWEDEN, i. e. by the Ministry of Education of Sweden.

Now this project is actively supported by the Ministry of Education of Russia, the Ministry of External Affairs of Sweden, the Embassy of Russia in Sweden and the Embassy of Sweden in Russia, the Government of Nizhny Novgorod oblast and the Administration of Nizhny Novgorod.

5.3 Fortsatt verksamhet

Att döma av tillgängliga informationer har flera av de nuvarande kontaktcentra beslutat att fortsätta sin verksamhet under beteckningen *Swedish Centres*, till exempel det i *Sofia* och det i *Nizhnij Novgorod*, sannolikt även det i *Jerevan*. De centra som finns i Ryssland förefaller också nödvändiga för att genomföra två av kommissionen godkända Tempus Tacis projekt (se avsnitt 5.5).

I den inhämtade dokumentationen om kontaktcentras nuvarande verksamhet förekommer sällan någon hänvisning till Programkontoret eller till Tempusprogrammet. För 2001 nämns en aktivitet vid centret i *Kazan*, *Preparatory measures of the contract No M-JEP-21001-2000 signature*, och vid centret i *Yoshkar-Ola*, *courses in the English language*, i anslutning till projektet *Interfaculty Environmental Education at*

---

²⁶ Exempel: *Report on activities in the Swedish Center in Nizhny Novgorod in January – December 2001*

²⁷ E-postadresser och/eller hemsidor enligt senaste uppgifter: svenska centret i *Kazan*: www.kstu.ru/swc; svenska centret i *Nizhnij Novgorod*: www.swedish.ru; svenska centret i *Saransk*: swedishcenter@mrsu.ru; svenska centret i *Yoshkar-Ola*: www.swc.marsu.ru

Mari State University. Några svenska Tempusmedel har inte begärts eller godkänts för denna verksamhet.

I de senast inkomna verksamhetsberättelserna läggs tonvikten för kontaktcentras uppgifter vid att ge information om export- och studiemöjligheter i Sverige, stipendier, visumregler och turism.

Under 2001 har kontaktcentret i *Nizjnij Novgorod* enligt egen uppgift organiserat besök för chefspersoner från bland annat IKEA och Svenska Handelsbanken och en betydande rysk delegation därifrån var inbjuden till Moskva i samband med att IKEA öppnade en ny affär:²⁸

*One of the main aims of the Centre is to organize Swedish – Russian and multilateral conferences that are supposed to involve representatives of different countries into active cooperation. These meetings should help the process of business cooperation between representatives of different regions (mostly Sweden and Russia) and also exchange of experience that might be helpful for entrepreneurs. This activity is the main for the Centre since the first days of its existence. That is why many of our activities are aimed to achieve that very goal.*²⁹

*The Swedish Centres in the Volga-region are designed to be meeting places for co-operation in the field of education, research, business and culture, and for promotion of contacts in the field of technology transfer, industry, trade and business, with focus on Small- and Medium-Sized Enterprises. It should facilitate the linkage of university institutions in between the countries, as well as between universities and SMEs.*³⁰

Man bedriver också viss begränsad verksamhet i form av svenskundervisning, information om engelska kurser vid svenska universitet och högskolor, svenska klubbar, små referensbibliotek med diverse litteratur och videoband på svenska, utställningar och visning av svensk film. Kontaktcentret i *Nizjnij Novgorod* har dessutom för december förra året redovisat en föreläsning av kulturattachén vid franska ambassaden i Moskva om *Higher Education in France*.³¹

5.4 Svenskt framtida engagemang

Förbindelserna mellan Sverige och Ryssland är inne i en dynamisk utveckling. Också kontakterna med Bulgarien har intensifierats genom EU:s utvidgningsförhandlingar, turism och handel. Det är därför av intresse för Sverige att de investeringar som gjorts i pengar, tid och arbete och att den goodwill och de kontakter som byggts upp genom de svenska centra även i framtiden tas till vara och utvecklas.

Kontaktcentras avsikter att fortsätta sin verksamhet är därför i och för sig en utveckling som bör välkomnas. Den visar att intresset för ett samarbete med Sverige kvarstår trots att den ursprungliga finansieringsformen upphör. Existerande kontakter och nätverk, i *Sofia* exempelvis med flera svenska universitet och högskolor liksom med

---

²⁸ *Report on activities in the Swedish Centre in Nizhny Novgorod in January – December, 2001*

²⁹ *Kazan Swedish Centre activity Report September 2001*

³⁰ *Swedish Centre in Nizhny Novgorod - Nizny Novgorod State Technical University Financial Report for January - December, 2001*

³¹ *Report on activities in the Swedish Centre in Nizhny Novgorod in January – December, 2001*

Rädda Barnen, Röda Korset och Unicef, kan komma att utnyttjas för att vidareutveckla och bredda olika typer av samverkan.

Svenska universitet och lärosäten har dock gjort klart att de saknar intresse för Svenska kontaktcentra i deras nuvarande form. För Programkontorets del kan det i framtiden bli fråga om punktvisa insatser i området beroende på programverksamhetens behov och innehåll för till exempel olika Tempusprojekt eller eventuellt andra program. Exempel på sådana insatser är kontaktseminarier, informations- och resultat spridning samt olika typer av utbyten.

5.5 Svenska Tempusprojekt

I samband med utredningsarbetet upptäckte Programkontoret under förra hösten att kommissionen hade godkänt två från Ingenjörsskolan i Jönköping inlämnade projektansökningar till Tempus Tacis för tiden 2001-2003. Att döma av tillgängliga ansökningsutkast utgick man till en inte oväsentlig del från såväl aktiv medverkan av *Swedish Centres* som framtida finansiellt engagemang från *Tempus Sweden*.

Med bistånd av den svenska EU-representationen lyckades Programkontoret få ut kopior av de aktuella ansökningshandlingarna ³² från kommissionen 2001-11-14 respektive 2001-11-20 sedan det visat sig att man från Ingenjörsskolans sida inte ville lämna ut dem med hänvisning till kommissionens regler ³³.

Som framgår ovan (avsnitt 5.1) och av Programkontorets tidigare redovisning har en av Ingenjörsskolans medarbetare aktivt medverkat i tillkomsten av de svenska centra i Volga-Vjarka regionen. Han deltog för övrigt vid de tidigare nämnda Sweden Days (avsnitt 5.3 ovan) i egenskap av *Director of Swedish Centres network in the Volga-Vyatka region*.

Samordnare för de två projekten är ovan nämnde medarbetare. I ansökningarna ingår hänvisningar till investeringar gjorda av svenska Tempusmedel i kontaktcentras utrustning och planerade insatser av kontaktcentra i Volga-Vjarka regionen. ³⁴ Det bör noteras att det enligt dessa ansökningar finns sex svenska kontaktcentra i regionen. ³⁵ Av särskild betydelse i detta sammanhang är för Programkontoret följande påståenden (markeringar gjorda i denna rapport):

Project no. JEP-21001-2000 (sid.19): *Nizhny Novgorod State Technical University will take responsibility for the evaluation of the project results, including the results of the dissemination activities, one year after termination of the MJEP, **under guidance and at the cost of Tempus Sweden*** (d.v.s. tidigast 2003/4; Programkontoret har inte fattat något sådant beslut);

---

³² Tempus Tacis Project Applications no. 21001-2000 and 21002-2000, daterade 28 February 2000: *Universities as Hubs for Regional Development: Strategic Use of Academicians in Small and Medium-sized Enterprises* (i detta projekt förutsätts samtliga kontaktcentra medverka) och *Interfaculty Environmental Education at Mari State University* (hänvisar främst men inte enbart till det svenska kontaktcentret i Yoshkar-Ola)

³³ Rektor för Högskolan i Jönköping har sedermera officiellt tillställt Programkontoret kopior (2002-01-23)

³⁴ Bilaga 9: Notes 2001-12-05 on the Swedish Centres in the Volga-Vjarka region in view of the Tempus Tacis Project Applications no. 21001-2000 and 21002-2000

³⁵ Exempel från Tempus Tacis Project Application no. 21002-2000 (sid. 21): *The project experience will be spread to the population of the Volga region through the network of Swedish Centres in the cities of Yoshkar-Ola, Kazan, Cheboksary, Saransk, Nizhny Novgorod and Samara.*

Project no. JEP-21002-2000 (sid.12): *Furthermore, representatives from an established network (see Swedish Centres) of universities in the Volga region are to be invited to these seminars at the cost of Tempus Sweden* (Programkontoret har inte fattat något sådant beslut).

Programkontoret har med EU-representationens biträde vid besök till kommissionen redovisat vilka uppgifter i de aktuella ansökningarna som i en eller annan mening är oriktiga ³⁶. Likaså har ETF:s ledning och Tempushandläggare informerats.

5.6 Förväntningar

Trots de upprepade beskeden från Programkontoret om att hittillsvarande samarbete upphör vid utgången av 2001 hoppas vissa centra alltså på någon form av fortsatt ekonomiskt stöd: ³⁷

Thus, the Swedish Centre in Yoshkar-Ola performed all activities according to the set plan and objectives. We hope to continue this work and that the activities will be supported by the Swedish side, because Mari State University is limited in its resources. It does not allow us to spread the activities all over the Republic, but the interest in it is great and we have many requests from the regions on collaborative projects. We hope that this work will be continued and developed.

Enda möjligheten för kontaktcentret i *Yoshkar-Ola* att erhålla något slags svenskrelaterat ekonomiskt stöd synes vara att man får del av de medel som kommissionen godkänt för ovan nämnda två Tempus Tacis projekt. Det är dock tveksamt om kommissionen godkänner att EU-medel utnyttjas för att bekosta centrets fortsatta drift och verksamhet.

Från en frivilligorganisation i Ukraina, ORION (Simferopol i autonoma republiken Krim) har Programkontoret fått förfrågan om möjligheten att skapa svenska utbildnings- och kulturcentra i Ukraina. Man hänvisar till hemsidan för centret i *Nizjniy Novgorod*: ³⁸

We have seen the web-pages of the Swedish Center started in Nizjniy Novgorod in 1998 by the initiative of Staffan Mellvig, the Swedish TEMPUS Director and would be interested in contacts and possible in establishing of Swedish educational and cultural centers in our country, particularly in Crimea.

Förfrågan har besvarats med hänvisning till dels regeringens beslut om avveckling av Programkontorets engagemang i nuvarande kontaktcentra, dels olika möjligheter att inom Tempusprogrammet skapa samarbete med svenska institutioner.

---

³⁶ Bilaga 10: Samtalsuppteckning från möte med Ms. Axelle Nicaise, handläggare av Tempus Tacisprogrammet på Europeiska kommissionen den 13 december 2001

³⁷ *Mari State University Swedish Centre in Yoshkar-Ola, Mari El: Report on the Activities 2001*

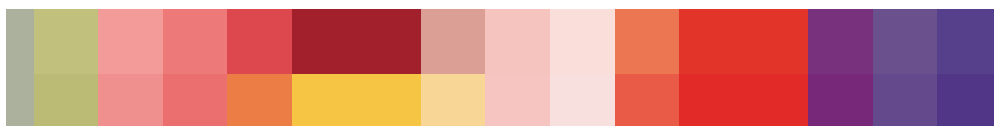
³⁸ E-post från Sergey Melnichuk 2002-02-09

Kartläggning av svenska skolors internationella kontakter

Temoundersökning genomförd 2001

Bakgrund och genomförande

1992 genomfördes en studie av svenska grund- och gymnasieskolors internationella kontakter inom internationaliseringsutredningen. I och med Sveriges medlemskap i EU 1995 har förutsättningarna för internationellt skolarbete förändrats.

Internationella programkontoret är nu intresserad av att utvärdera i vilken mån landets skolor har internationella kontakter och hur dessa kontakter ser ut. Därför har en undersökning genomförts för att ta reda på andelen skolor med internationella kontakter, vilken typ av kontakter som genomförts, och vem som initierade kontakten.

Urval och bortfall

Undersökningen genomfördes som telefonintervjuer dagtid till rektorer eller skolledare på 501 slumpmässigt utvalda grundskolor och gymnasieskolor över hela landet.

Internationella programkontoret bistod med en förteckning över samtliga av landets grund- och gymnasieskolor, i excelformat. Temo drog ett slumpmässigt urval och ombesörjde telefonnummersättning av urvalet.

En jämförelse har gjorts efter undersökningens genomförande, för att se om de skolor som ingår i undersökning stämmer överens med verkligheten.

Temo kan konstatera att skolorna är jämnt fördelade i landet, samt att fördelningen grund- respektive gymnasieskolor och privat/kommunal regi är i nivå med den statistik som finns.

Bortfallsredovisning

	Totalt
BRUTTOURVAL	758
A-bortfall	
Ej målgruppsaktuell	15
Fel telnr/fax/data/modem	51
Telnr upphört	5
Företag	26
Dubblott	6
Summa A-bortfall	103
ANTAL NETTOURVAL	655
B-bortfall	
Ej svar trots 7 kontaktförsök	137
Vägrar pga ämnesområdet	2
Vägrar pga princip	3
Vägrar pga tidsbrist	12
Summa B-bortfall	154
Antal genomförda intervjuer	501
Svarsfrekvens	76%

Internationella programkontoret är en statlig myndighet som administrerar en mängd internationella program och aktiviteter inom utbildningsområdet.

Internationella programkontoret för utbildningsområdet • Box 22007 • 104 22 Stockholm • Kungsbroplan 3A
Telefon: 08-453 72 00 • Fax: 08-453 72 01 • E-post: registrator@programkontoret.se • Webbplats: www.programkontoret.se

